

Ганна Рябчун,
аспірант кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті,
Науковий керівник – проф. Фрицюк В.А.

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА МЕДІАГРАМОТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Соціальні мережі, які стали невід'ємною частиною життя сучасної молоді, можуть розглядатись не лише як засіб спілкування, а і ресурс для освітньої діяльності. Це зумовлює потребу в осмисленні їх ролі у формуванні критичного мислення та медіаграмотності майбутніх учителів іноземних мов.

До дослідження проблеми формування критичного мислення у здобувачів освіти у процесі професійної підготовки зверталися Г. Беленька, М. Варлакова, Л. Горохова, О. Дуброва, К. Костюченко, Т. Лагодич, С. Максименко, В. Надурак, О. Невмержицька, І. Ніколаєску, Т. Олійник, В. Петренко, А. Петрик, О. Пометун, О. Пономарьова, М. Починкова, Л. Руснак, П. Саух, Т. Сахнюк, Ю. Соловей, В. Соловієнко, І. Сущенко, С. Терно, А. Ткаченко, Т. Хачумян, І. Хоменко, В. Ягоднікова, Р. Алегре, П. Лопез, Р. Пачеко та ін. Теоретичні та практичні аспекти формування медіаграмотності та критичного мислення розглянуто у дослідженнях М. Антонченко, А. Дацюк, Т. Заїки, О. Лабенко, В. Степаненко, Н. Шакун та ін.

У контексті сучасних освітніх трансформацій критичне мислення визнається однією із основних навичок ХХІ століття та займає важливе місце серед компетентностей «4К» разом з креативністю, комунікацією та координацією. Формування критичного мислення позиціонується дослідниками, вчителями та розробниками державної політики в усьому світі як одне з провідних завдань в межах освітнього процесу, що підкреслюється у низці нормативних документів [9]. І. Ніколаєску та Ю. Соловей також

переконані, що воно є невід'ємною частиною ефективного вивчення навчальних дисциплін, тому що дозволяє студентам не просто запам'ятовувати інформацію, а усвідомлювати її зміст, оцінювати та інтегрувати у власну систему знань [6, с. 22]. Глобальні опитування регулярно відносять критичне мислення та аналітичне мислення до числа найбільш затребуваних навичок роботодавцями.

П. Фачіоне розуміє критичне мислення як цілеспрямоване, саморегульоване судження, яке призводить до інтерпретації, аналізу, оцінки та висновків, а також пояснення доказових, концептуальних, методологічних або контекстуальних міркувань, на яких ґрунтується це судження [10, с. 3].

Л. Паділья та ін. тлумачать критичне мислення як процес, який генерує обґрунтовані рішення, що містять навички та здібності, спрямований на навмисне міркування, що включає вирішення проблем, інтерпретацію інформації, і є більшим, ніж просто вправа; це спосіб життя [12, с. 835].

Трактування поняття «критичне мислення здобувачів вищої освіти» А. Дацюка подано у такому формулюванні: «це складна когнітивна та практична здатність, що передбачає свідомий, рефлексивний процес аналізу, оцінки та синтезу інформації для прийняття обґрунтованих рішень і розв'язання проблем у межах академічного та професійного середовища» [3, с. 319].

Зважаючи на роль соціальних медіа в сучасному житті, критичне мислення набуває конкретного сенсу саме в контексті медіаосвіти та медіаграмотності. Критичність мислення, за В. Мельничук та Л. Гороховою, є вагомою складовою технічних, політичних, правових заходів щодо забезпечення інформаційної безпеки [5, с. 8]. О. Лабенко та ін. вважають, що розвиток критичного мислення – це постійний елемент медіаосвіти, а не її кінцева ціль [4, с. 339]. О. Вознюк наголошує, що критичне мислення не слід трактувати як процес простої критики повідомлень засобів масової інформації. Натомість, автор розглядає його як всебічний аналіз відповідної інформації за допомогою різних стратегій мислення людини, що дозволяють сприймати контент крізь призму об'єктивності, неупередженості, істинності [2, с. 11].

Використання таких платформ, як Instagram, TikTok, YouTube та Facebook, відкриває можливості для інтерактивного навчання, створення навчальних спільнот та залучення здобувачів до практики мовлення в неформальному середовищі [7, с. 398]. Однак, переконані також, що соціальні мережі зі своїм автентичним контентом є потужним ресурсом для розвитку критичного мислення та формування медіаграмотності майбутніх учителів іноземних мов, оскільки вони надають доступ здобувачам освіти до автентичних та актуальних джерел інформації, що мають не лише мовну та освітню значущість, а й емоційну, пізнавальну, соціальну та культурну цінність. Наприклад, М. Хіменес та С. Гутьєррес у своїх наукових працях підтверджують, що використання автентичних матеріалів у освітній діяльності змушує здобувачів освіти з іноземних мов думати про реальні життєві проблеми, а не лише виконувати механічні граматичні та лексичні завдання [11, с. 97].

Враховуємо твердження С. Терно, що процес розвитку критичного мислення починається з простих оцінних суджень і сягає рівня, який дозволяє здійснювати багатофакторний аналіз. Дослідниця переконана, що розв'язування проблемних задач сприяє ускладненню мислення й переходу до його самоорганізації [8, с. 188].

Вважаємо такий підхід у поєднанні із соціальними мережами ефективним засобом розвитку критичного мислення здобувачів освіти, оскільки він дозволяє працювати з реальними інформаційними ситуаціями. Наприклад, викладач може пропонувати студентам проблемні ситуації на основі дописів, коментарів, новинних повідомлень у мережі інтернет, що містять суперечливу, маніпулятивну або неповну інформацію. У процесі аналізу таких кейсів здобувачі освіти навчаються визначати достовірність джерела, виявляти ознаки фейкової інформації, аналізувати аргументацію, розрізняти факти й судження, а також формулювати власну обґрунтовану позицію.

М. Антонченко, описуючи перебіг процесу критичного розмірковування під час розв'язування проблемної ситуації, виділяє такі етапи: породження або

зіткнення з проблемою; спроба подолати складнощі за допомогою наявних предметних способів дій та знань; переструктурування способів дій та знань, вироблення нового погляду, що завершується осяянням; обґрунтування віднайденого рішення та представлення результатів дослідження, що вимагає розгортання думки на всіх рівнях [1, с. 18].

Можемо зробити висновок, що використання соціальних мереж сприяє не лише розвитку аналітичних умінь, а й формуванню медіаграмотності, інформаційної вибірковості та навичок відповідального споживання цифрового контенту. Їхній освітній потенціал полягає у можливості працювати з актуальним інформаційним контентом, оцінювати достовірність повідомлень, виявляти маніпуляцію та пропаганду. Соціальні мережі здатні забезпечити тісних зв'язок між навчанням та потребами сучасного цифрового суспільства.

Список використаних джерел

1. Антонченко М. Розвиток критичного мислення як головне завдання медіаосвіти. *Методика інтеграції в проєкті «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність»*. 2022. С. 10-21.
2. Вознюк О. Стратегії формування критичного мислення в контексті медіаосвіти. *Нові технології освіти*. 2023. С. 6-15.
3. Дацюк А. Вплив цифрових технологій на розвиток критичного мислення здобувачів вищої освіти. *Grundlagen der modernen wissenschaftlichen Forschung*. 2024. С. 317-321.
4. Лабенко О., Шакур Н., Заїка Т. Критичне мислення та медіаграмотність у цифрову епоху: виклики та можливості для української освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2023. С. 331-345.
5. Мельничук В., Горохова Л. Критичне мислення як складова інформаційної безпеки. *Вісник Львівського університету. Серія філософські науки*. 2022. С. 7–13.
6. Ніколаєску І., Соловей Ю. Розвиток критичного мислення здобувачів вищої освіти через освоєння методології наукових досліджень. *Імідж сучасного педагога*. 2025. С. 21-26.

7. Рябчун Г., Мельник Т. Соціальні медіа як платформа для практики іноземних мов учасників освітнього процесу. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. С. 396-401.
8. Терно С. Критичне мислення: методи та стиль навчання. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2019. С. 183-189.
9. Branden T., Camarda A., Mercier M. et. al. Creativity, Critical Thinking, Communication, and Collaboration: Assessment, Certification, and Promotion of 21st Century Skills for the Future of Work and Education. *Journal of Intelligence*. 2023. <https://doi.org/10.3390/jintelligence11030054>
10. Facione P. Critical Thinking: A Statement of Expert Consensus for Purposes of Educational Assessment and Instruction. *Insight Assessment*. 1998. 21 P.
11. Jiménez M., & Gutiérrez C. Engaging English as a Foreign Language Students in Critical Literacy Practices: The Case of a Teacher at a Private University. *Profile: Issues in Teachers' Professional Development*, 21(1). 2019. P. 91-105
12. López Padilla, R., Rodríguez Alegre, L., Ramos Pacheco, H., y Ramos Pacheco, R. L. Disposición al pensamiento crítico en estudiantes universitarios. *Revista Venezolana de Gerencia*, 27(98). 2022. 831-850.

Микола Солтус,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр» ФПППО
Науковий керівник – доц. Гарбар Ж.В.

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ СЕРВІСІВ У РОБОТІ АДМІНІСТРАЦІЇ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Сучасний етап розвитку освіти вимагає від адміністрації закладу загальної середньої освіти оперативності та гнучкості. В умовах дистанційного навчання та воєнного стану хмарні технології стали не просто додатком, а критичною інфраструктурою для виживання та функціонування школи.